

ГРА ЯК ЗАСІБ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ

Інна Карук, асистент кафедри дошкільної освіти

Софія Коваль, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

THE GAME AS A MEANS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION FOR CHILDREN: EUROPEAN PRACTICES

Inna Karuk, assistant of the department of preschool education, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Sofia Koval, bachelor's student, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Стаття присвячена однією із актуальних проблем сучасної дошкільної освіти – забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок. Позитивного результату можна досягнути шляхом впровадження європейського досвіду в систему освіти України. Саме гра сприяє розвитку дослідницької активності дошкільників, екологічної свідомості та створює ефективні умови для формування сенсорно-пізнавальної та природничо-екологічної компетенції дошкільників, що є найважливішим завданням сучасної освіти.*

***Ключові слова:** європейський досвід, екологічна освіта, гра, діти, педагоги.*

***Abstract.** The article is devoted to one of the urgent problems of modern preschool education - ensuring the holistic development of the child, his physical, intellectual and creative abilities through education, training, socialization and formation of necessary life skills. A positive result can be achieved by introducing European experience into the education system of Ukraine. It is the game that promotes the development of research activity of preschoolers, environmental awareness and creates effective conditions for the formation of sensory-cognitive and natural-ecological competence of preschoolers, which is the most important task of modern education.*

***Key words:** european experience, environmental education, play, children, teachers.*

Початок ХХІ ст. збігся із глобалізаційними процесами в суспільстві і ознаменувався входженням України в європейський освітній простір. Цей етап характеризується динамічністю змін соціально-економічного розвитку, що зумовили необхідність подальшого розвитку системи освіти та визначення принципово нових підходів до її змісту й методів виховання. Це сприяло розробці нових ідей, положень, технологій навчання, виховання й розвитку особистості дитини. Серед багатьох напрямів освітньої роботи з дітьми екологічна освіта набуває дедалі більшої актуальності. Основою формування свідомого ставлення до природи є знання про неї, усвідомлення себе активним суб'єктом природи, суб'єктом світу, у якому живе дитина.

В умовах постійного зростання обсягу інформації, навчального матеріалу, що його має засвоїти дитина, виникає потреба шукати шляхи ефективного навчання та виховання, приховані резерви розумової активності, підвищення самостійності у пізнанні навколишнього світу, методи і прийоми якісного засвоєння дітьми знань, умінь і навичок у різних видах діяльності. Оптимальним шляхом вирішення активізації пізнавальної діяльності дітей в країнах Європи є гра.

Гра – природний для дитини вид діяльності. З її допомогою малюки пізнають світ, фантазують, відкривають щось нове для себе та відпочивають. У країнах Європи (Польща, Німеччина, Італія, Данія) самодіяльна вільна гра є основним видом ігор у процесі якої діти досліджують, пізнають, вивчають, аналізують, порівнюють, узагальнюють тощо.

Гра-експериментування (гра-дослідження) є популярною у країнах Європи. Саме завдяки такій грі малюки задовольняють свої пізнавальні потреби, у них формуються реалістичні поняття та уявлення навколишнього світу, розвиваються усі психічні процеси, а

також виховується бережне ставлення до природи. Організація систематичної ігор-експериментувань сприяє підвищенню інтересу у дітей, за допомогою створення «сюрпризного моменту». Така діяльність реалізовує різні функції: активізує інтерес, увагу, сприяє розвитку пізнавальних здібностей. Її головна ціль – розширити та закріпити знання дітей про флору та фауну рідного краю, перетворити отриманні знання на практичну діяльність, розвивати вміння спостерігати, критично оцінювати вчинки людей.

В Україні такі ігри також починають впроваджуються в освітню діяльність закладів дошкільної освіти. Дослідниці К. Крутій [2] та І. Карук [1] стверджують, що гра-експериментування – самостійна вільна діяльність дітей, у якій вони шляхом самостійного відкриття, розв'язання проблемних завдань, практично перетворювальних дій різними методами дослідження (тактильними, зоровими та іншими), оволодівають новими знаннями, вміннями і навичками.

Екологічні ігри з елементами експериментування – це вид ігор н, за допомогою яких діти мають можливість пізнати світ, правила поведінки та необхідність бережливого відношення до навколишнього світу. Такі ігри можуть перекликатися з іншими видами діяльності та матимуть інтегрований зміст.

Над проблемою організації екологічних ігор в роботі з дошкільниками працюють науковці: Г. Беленька, О. Григорович, І. Карук, К. Крутій, Н. Лисенко, З. Плохій, Л. Присяжнюк, І. Стахова, Н. Яришева та інші. Науковець Н. Лисенко [3] вважає що, для того щоб дитина активно пізнавала світ, їй потрібно безпосереднє спілкування з природними об'єктами, адже саме такий спосіб спілкування спонукає до розширення психічних операцій: порівняння, аналіз та синтез, які допомагають створити логічний зв'язок у системі «людина-природа-людина».

Під час організації екологічних ігор педагоги закладів дошкільної освіти в країнах Європи керуються такими праилами: під час гри-експериментування дитина повинна мати можливість використати на практиці отримані екологічні знання; не заважати дітям та не втручатися у гру; всі дії під час гри-експериментування мають відповідати правилам поведінки в природі; дотримання найголовнішого принципу: «Краще раз побачити та дослідити, ніж багато разів слухати»; індивідуальний підхід до кожної дитини; заохочення самостійності; створення ситуації успіху в кожному виді діяльності допомагає виховувати в дітях впевненість в собі і своїх силах. Щоб гра пройшла успішно і мета була досягнута, необхідно, супроводжувати її практичною діяльністю із цікавими матеріалами та приладами, з яким діти будуть безпосередньо працювати, виконуючи завдання. Під час таких видів ігор дитина вчиться спільно з педагогом та однолітками визначати найефективніший спосіб вирішення проблем, які постають перед нею та знаходити відповіді на них. Зважаючи на вищесказане, можемо з впевненістю стверджувати: гра-експериментування є ефективною формою навчання всебічно розвиненої дитини та формування її особистісних рис, що цілком реалізовує основні завдання сучасної дошкільної освіти.

Впровадження європейського досвіду з організації гри як засобу екологічної освіти дітей у практику роботи дошкільних навчальних закладів України забезпечує оновлення системи освіти на сучасному етапі та сприяє розвитку інноваційної особистості дитини. Така діяльність має величезний розвивальний потенціал, дошкільники одержують можливість задовольнити властиву їм пізнавальну активність та допитливість, розвивати дослідницькі навички, які навчають не лише орієнтуватися в характері роботи і планувати свої дії, а й формують вміння співпрацювати в колективі.

Список використаних джерел

1. Карук І. Дефінітивний аналіз та сутність поняття «експериментальна діяльність». Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. Випуск 61, 2020. С. 30-35.

2. Крутий К. Л. Емпіричне дослідження вільної гри дитини в умовах закладу дошкільної освіти під час проведення «Дня без іграшок». *Гуманізація навчально-виховного процесу. Збірник наукових праць*, 2019. 1 (93). С. 26-44.

3. Лисенко Н. Екологічне виховання дітей дошкільного віку : навч. посібник. Львів, 1994. 144 с.

4. Присяжнюк Л. А., Колесник К. А., Карук І. В., Король А. В. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації середовищного підходу до організації освітнього процесу в закладах дошкільної і початкової освіти в контексті впровадження європейського досвіду. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця : ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 64. С. 161-173.

5. Demchenko Olena, Kazmirchuk Natalia, Zhovnych Olesia, Stakhova Inna, Podorozhnyi Vadym, Baranovska Iryna. PREPARING STUDENTS FOR THE USE OF THEATER ACTIVITIES FOR CHILDREN'S DEVELOPMENT SOFT SKILLS: EUROPEAN CONTEXT. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION* Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022. 31-46. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6866>

6. Karuk I., Kolesnik K., Kryvosheya T., Prysiazhniuk L., Shykyrynska O., Vyshkivska V., Komarivska N. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. *Society. Integration. Education*, 2022. I, 404-414. DOI:<https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.6838>

7. Kolomiets A., Lazarenko N., & Kolesnik K. Peculiarities of Organization of Group Interaction of Preschool Children in the Process of Game-Experimentation. *Preschool Education: Global Trends*, 2022. 2. Retrieved from <https://preschool-journal.com/index.php/journal/article/view/16>

НАСТУПНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КУТОЧКУ ЖИВОЇ ПРИРОДИ

Оксана Кисла, кандидат педагогічних наук, доцент

Вікторія Коваль, кандидат біологічних наук, доцент

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (Україна)

CONTINUITY IN THE FORMATION OF ECOLOGICAL COMPETENCE IN CHILDREN OF PRESCHOOL AND YOUNGER SCHOOL AGE BY MEANS OF THE LIVE NATURE CORNER

Oksana Kysla, a PhD in Pedagogical, Associate Professor

Viktoriia Koval, a PhD in Biology, Associate Professor

T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Collegium" (Ukraine)

Анотація. У статті проаналізовано роль куточку живої природи як важливої складової освітнього середовища у формуванні екологічної компетентності дітей дошкільного віку і молодших школярів. Визначено основні напрями діяльності дошкільників і молодших школярів у куточку природи, проаналізовано зміст підручників «Я досліджую світ».

Ключові слова: екологічна компетентність, куточок живої природи, наступність, діти дошкільного віку, молодші школярі.

Abstract.. This article analyses the role of the live nature corner as an important component of educational environment in the formation of ecological competence in children of preschool and younger school age. It determines the main directions of activity of preschoolers and younger schoolers in the live nature corner, and analyses the content of textbooks «Ya doslidzhuui svit»; («I am exploring the world»).